

ΔΗΜ. Π. ΠΑΣΧΑΛΗ

ΤΡΕΙΣ ΕΝ ΘΡΑΚΗ ΙΕΡΑΡΧΑΙ

ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΖ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΙΘ' ΑΙΩΝΟΣ

Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Νεῖλος Μητρινός (1688—1700)
καὶ Μεσημβρίας Γρηγόριος Σπυρίδης (1801—1808)
καὶ Ἰωσήφ Λεφάνης (1814—1821)

(Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ
περιοδικοῦ «Θρακικά»
Τόμου Γ').

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Ι. Α. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ - ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ, 23

1932

ΔΗΜ. Π. ΠΑΣΧΑΛΗ

ΤΡΕΙΣ ΕΝ ΘΡΑΚΗ ΙΕΡΑΡΧΑΙ

ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΖ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΙΘ' ΑΙΩΝΟΣ

*Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Νεῖλος Μητρινὸς (1688—1700)
καὶ Μεσημβρίας Γρηγόριος Σπυρίδος (1801—1808)
καὶ Ἰωσήφ Λεφάκης (1814—1821)*

(Ἀνατύψεις ἐκ τοῦ
περιοδικοῦ «Θρακικά»
Τόμου Γ').

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Ι. Α. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ - ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ, 23

1931

ΤΡΕΙΣ ΕΝ ΘΡΑΚῃ
ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΖ' ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΙΘ' ΑΙΩΝΟΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ

ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΩΝ ΝΕΙΛΟΣ ΜΗΝΤΡΙΝΟΣ (1688—1700)
ΚΑΙ ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΟΣ (1801—1808)
ΚΑΙ ΙΩΣΗΦ ΛΕΦΑΚΗΣ (1814—1821)

Α'

Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Νεῖλος Μηντρινὸς
(1688—1700)

Ἡ ἐπισκοπὴ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, ὅχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς Μητρό-
πολιν προαχθεῖσα, κεῖται εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μεταξὺ
τῶν ἐπαρχιῶν Δέρκων καὶ Σηλυβρίας. Ἦτο ἐπισκοπὴ ἀνεξάρτητος, ἀλλ'
ὑπήγετο ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ κυριάρχου μητροπολίτου Ἡρακλείας, ὅφ'
ὄν ὑπήγοντο καὶ οἱ ἐπίσκοποι Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτων, Μυριοφύτου
καὶ Περιστάσεως, Τυρολόης καὶ Σερεντζίων, εἰς προγενεστέρας δ' ἐποχὰς
καὶ οἱ ἐπίσκοποι Ραιδεστοῦ, Θεοδορουπόλεως, Δωνίου, Παμφύλου, Μη-
δείας, Χερῶν, Ἀνδρανείας, Κύλας, Ἐξαμυλίου καὶ Χαλκίδος¹⁾.

Τὰ Ἀθύρα, νῦν Μπουγιούκ Τσεκμετζές, ὀνομάσθησαν οὕτως ἐκ τοῦ
ὁμωνύμου ποταμοῦ καὶ κόλπου. Ὁ ποταμὸς Ἀθύρας, πηγάζων ἐκ τῶν Σε-
ρεντζίων ὀρέων, ῥέει μεταξὺ Εὐξείνου καὶ Προποντίδος, παρακάμπτων δὲ
τὴν πολίχνην τῶν Μετρῶν, ἐκβάλλει ἐντὸς τοῦ ὁμωνύμου κόλπου Ἀθύρα,
πλησίον τοῦ χωρίου Φανοσακρῶν.

Αἱ Μέτραι, μεσόγειος, εὐάερος καὶ ὡραία κωμόπολις, ὀνομάζομένη σή-
μερον Τσατάλτζα, ὄνομα δοθὲν εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἀπέχει τῆς
Κωνσταντινουπόλεως ἑβδομήκοντα δύο χιλιόμετρα διὰ σιδηροδρομικῆς γραμ-

¹⁾ Βλ. Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων, Συνταγματικὸν περὶ τῶν ὁφικίων, κληρι-
κάτων καὶ ἀρχοντικῶν τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀγίας Ἐκκλησίας κλπ. [ἐν Βουκουρεστίῳ]
1715, σ. ξς'.

μης, διερχομένης δι' αὐτῆς. Μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ πληθυσμὸς τῶν Μετρῶν ἦτο ἐξ ὁλοκλήρου ἑλληνικὸς, ἀλλὰ μετὰ τὸν ὥσσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878, μετηνάστευσαν αὐτόθι πάμπολλοι Τοῦρκοι λόγῳ καὶ τῆς ἐκ Μετρῶν διαβάσεως τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἦδη δὲ μετὰ τὴν κατόπιν τῆς μικρασιατικῆς καταστροφῆς γενομένην ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν, Ἕλληνες πλέον αὐτόθι δὲν ὑπάρχουσιν. Ὁ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, ἐδρεύων ἐν Τσατάλτζα, εἶχε τελευταῖον ἐτησίαν ἐπιχορήγησιν 300 λιρῶν Ὀθωμανικῶν (1).

Ὁ ἐξ Ἀνδρου ἱερομόναχος Νεῖλος Μηντρινὸς ἐψηφίσθη ἐπίσκοπος Μετρῶν τὴν 19 Φεβρουαρίου 1697, καθ' ἣν ἡμέραν ἀκριβῶς ὁ τέως Μετρῶν Μακάριος προήγετο εἰς τὴν Μητροπόλιν Ἀρτης καὶ Ναυπάκτου. Ἀλλ' οἱ κάτοικοι Ἀρτης ἀντέστησαν εἰς τὴν ἐκεῖ μετὰβασιν τοῦ Μακαρίου καὶ ὁ Πατριάρχης Καλλίνικος Β' ὁ Ἀκαρνὰν ἠναγκάσθη νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀκύρωσιν τῶν κανονικῶν ψήφων τῆς ἐκλογῆς ὡς μητροπολίτου Ἀρτης καὶ Ναυπάκτου τοῦ Μακαρίου. Ἀπεφάνθη δ' ὅτι ἐδικαιούτο οὗτος νὰ λάβῃ ἐτέραν ἀνεξάρτητον ἐπισκοπὴν ἀντὶ τῆς τῶν Μετρῶν, εἰς ἣν παρέμεινεν ἐπίσκοπος ὁ Νεῖλος.

Τὸ ὄνομα τοῦ Νεῖλου ὡς ἐπισκόπου Μετρῶν σημειοῦται εἰς δύο ἀναγραφὰς ἀρχιερέων, ἀκμασάντων ἐν τέλει τῆς ΙΖ' καὶ ἐν ἀρχαῖς τῆς ΙΗ' ἐκατονταετηρίδος, ὧν μία μὲν ἐκδέδοται ἐν τῷ ΙΓ' τόμῳ τῆς «Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης» τοῦ Φαβρικίου, κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ 1726, ἑτέρα δὲ ὑπὸ Ἀθ. Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐν τῷ Γ' τόμῳ τοῦ «Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος» (σ. 468—478). Ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ ἀναγραφῇ σημειοῦνται ὡς ἐπίσκοποι Μετρῶν κατὰ σειρὰν Γεδεῶν, Μακάριος, Νεῖλος. Ἀναφέρεται δ' ὁ Νεῖλος ὡς ἐπίσκοπος Μετρῶν καὶ εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς κώδικας.

Ἀναγράφεται δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Νεῖλου μετὰ τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τῆς ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας (2). Εἰς τὴν Μονὴν δὲ ταύτην καὶ ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ἐν πολὺ ῥήρατι. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ ταύτῃ μονῇ μετέστη ὡσαύτως πρὸς Κύριον καὶ ὁ ἐπίσης ἐκ τῆς νήσου Ἀνδρου οἰκουμενικὸς πατριάρχης Διονύσιος Γ' ὁ Βαρδαλῆς (3).

1) Περὶ τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρων μετὰ τὸν ὁ φιλόσοφος ἀναγνώστης γενικώτερον *Χρ. Κνήτη*, Συμβολαὶ εἰς τὸν κατάλογον ἐπισκόπων Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Κωνσταντινουπόλεως, τ. ΚΗ', σ. 407, — *Γεζεκιήλ Βελαγιδιώτου* (νῦν μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος), Ἡ Ἐπισκοπὴ Μετρῶν, ἐνθ. ἀν., τ. Α' (1910), ἀρ. 2. — *Μ. Ἰ. Γ[εδεῶν]*, Οἱ ἐπίσκοποι Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, ἐνθ. ἀν., ἀρ. 3—4.

2) *[Γερασίμου Σμυρνάκη]*, Τὸ Ἅγιον Ὄρος, σ. 397.

3) *Μακαρίου Τριγώνη*, Προσφυνητάριον Λαύρας, σ. 9-10. — *Μανουὴλ Ἰ. Γε-*

Κατὰ σημείωμα σωζόμενον ἐν τῷ Κώδικι τῆς ἐν Ἀνδρῶν μονῆς Παναχράντου, ὁ ἀρχιερεὺς Νεῖλος ἐδωρήσατο τῷ 1708 εἰς τὴν μονὴν ταύτην σταυρὸν ἀργυροῦν, εἰκονίζοντα ἔνθεν μὲν τὴν Σταύρωσιν, ἐτέρωθεν δὲ τὴν Θεοτόκον καὶ κάτωθεν τοὺς δώδεκα ἀποστόλους. Ἐν ἑτέρῳ σημείωματι τοῦ Κώδικος τῆς ἰδίας μονῆς Παναχράντου ἀναγινώσκονται:

«1705. Ἐφέρθησαν ὑπὸ Νεῖλου ἀρχιερέως πρῶνιν Μετρῶν καὶ Ἀθύρας τὸ ἐπίθετον αὐτοῦ Μηντρινὸς δύο κιβώτια ἀσημένια, γράφουν δὲ καὶ τὸ ὄνομά του ἀπάνω ἔτι δύο ἐξαπαύργα ἀσημένια· αὐτὰ εἶναι τοῦ ἱεροῦ δύο εὐαγγέλια, καθημερινὸν ἓνα, καὶ ἕτερον· καὶ ἀσημένιον σταυρὸν τοῦ μπακαρίου, τὸν ὅποιον βάζουν εἰς τὸ προσκυνητῶρι ταῖς ἑορταῖς» (1).

Ὁ ἀρχιερεὺς Νεῖλος ἐμεγέθυνε καὶ ἐκαλλώπισε τὸ 1713 καὶ τὴν Τράπεζαν τῆς ἐν Γαυρεῖ τῆς Ἀνδρου μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἀγίας καὶ ἐπέστρωσε τὸ δάπεδον αὐτῆς διὰ μαρμάρων, καθ' ἃ ἀναφέρει σημείωμα σωζόμενον ἐν τῷ Κώδικι τῆς μονῆς ταύτης καὶ ἔχον ὧδε:

«† ῥψνγ' ἐμαρμαροστρώθη ἡ τράπεζα διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου Νεῖλου ἀρχιερέως τοῦ ἐξ Ἀνδρου».

Περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων γενομένου εἰς τὴν μονὴν τῆς Παναχράντου ἀφιερωμάτων σώζεται τὸ ἐξ ἡς ἀνέκδοτον πατριαρχικὸν γράμμα:

«† Κοσμάς ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Εἴθισται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ καλῶς εἴθισται, τὸ κατοχυροῦν γράμμασι τὰς κατὰ καιροὺς αὐτῶν ὑποθέσεις καὶ συμφωνίας· δηλωτικὰ καὶ γὰρ εἰσι τῶν πραγμάτων τὰ γράμματα, καὶ κατὰ πάντα καιρὸν παραστατικὰ τῶν διαταχθέντων καὶ πραχθέντων· ἄλλως γὰρ δίχα τῆς τῶν γραμμάτων ὑπομνήσεως οὐκ ἔνεστι διαμνημονευόμενα τὰ πράγματα σώζεσθαι καθὰ διετάχθησαν καὶ ἐπράχθησαν.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν διαφορὰν ἐσχηκότες πρὸς ἀλλήλους ὅ,τε θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος πρῶνιν Μετρῶν καὶ Ἀθύρων κὺρ Νεῖλος, καὶ οἱ πατέρες τοῦ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Ἀνδρου ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς Παναχράντου περὶ τινῶν ἱερῶν σκευῶν, ἦτοι δύο εὐαγγελίων ἀργυροκοσμημένων, καὶ δύο κιβωτίων ἀργυρῶν, καὶ σταυροῦ τοῦ πακαρίου, καὶ λοιπῶν εἰδῶν προαποσταλέντων παρὰ τοῦ κὺρ Νεῖλου εἰς τὸ ῥηθὲν μοναστήριον τῆς Παναχράντου, συμπαρέστησαν ἐπὶ συνόδου ἔμπροσθεν τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ ὁ μὲν κὺρ Νεῖλος ἐζήτηε ἐπαναλαβεῖν τὰ ῥηθέντα ἱερὰ σκεύη, ἅτε ἀποστείλας, φησὶν, εἰς τὸ μοναστήριον πρὸς φύλαξιν, σκοπὸν ἔχων παραγενέσθαι ἐκεῖσε,

δεῶν, Ὁ Ἀθως. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ῥωπέ', σ. 159-160. Περὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχοῦ Διονυσίου τοῦ Γ' ὁ γράφων ἐφιλοτόνησεν ἴδιον φρόντισμα, ἀπομένον εἰσέτι ἀνέκδοτον.

1) Κώδικος μονῆς Παναχράντου σ. 172.

καὶ ἐὰν εὐαρεστηθῇ τότε ἀφιερῶσαι τῷ μοναστηρίῳ τῆς Παναχράντου τὰ σκεύη ταῦτα, καὶ ποιῆσαι ἐν τῷ μοναστηρίῳ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ. Ἀπελθὼν δὲ καὶ μὴ εὐαρεστηθεὶς ἐζήτηε ἐπαναλαβεῖν αὐτά· οἱ δὲ πατέρες τοῦ μοναστηρίου ἀπολογούμενοι ἔλεγον, ὥς ἀφιερῶσατο ὁ κύρ Νεῖλος τῷ ἱερῷ αὐτῶν μοναστηρίῳ ταῦτα, καὶ ἐν τάξει ἀφιερωμάτων ἐξαπέστειλεν εἰς τὸ μοναστήριον αὐτά, τὰ δ' ἐκκλησιαστικά ἀφιερώματα, ἅπασι ἀφιερωθέντα, εἰς τοῦ λοιποῦ ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα· κἀντεῦθεν διαφερομένους ἀλλήλοις, καὶ τῶν προβαλλομένων παρ' ἑκατέρου μέρους μὴ ὄντων καθαρῶς διευκρινισμένων, ἐκρίθη εὐλογον καὶ ἀπεφάνθημεν συνοδικῶς, τὰ μὲν ῥηθέντα σκεύη μένειν ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Παναχράντου ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα, διδόναι δὲ τοὺς πατέρας τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου τῷ κύρ Νεῖλῳ κατ' ἔτος ἀνὰ τριάκοντα γρόσια. Καὶ ἐν ὅσῳ μὲν τοι καιρῷ διατρίβει καὶ κατοικεῖ καὶ εὐρίσκεται ὁ κύρ Νεῖλος ἐν τῇ νήσῳ Ἄνδρου, ἐν τοσούτῳ λαμβάνειν αὐτὸν παρὰ τῶν πατέρων τῆς Παναχράντου τὰ ἄνω τριάκοντα γρόσια κατ' ἔτος πρὸς μερικὴν αὐτοῦ περίθαλψιν καὶ ζωάρεϊαν· ἀναχωρήσαντος δὲ τούτου ἐκείθεν, ἐκ τῆς νήσου Ἄνδρου δηλονότι, καὶ ἀλλαχόθι μετοβάντος καὶ μετοικήσαντος, μηκέτι ὀφείλιν τοὺς πατέρας τῆς Παναχράντου διδόναι αὐτῷ κατ' ἔτος τὰ τριάκοντα γρόσια. Τούτου χάριν γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ὑπερετίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ γενομένη εὐλογοφανὴς συνοδικὴ ἀπόφασις περὶ τῶν προειρημένων ἱερῶν σκευῶν ἔχει τὸ κύρος καὶ μένει ἀδιασάλευτος καὶ ἀμετάτρεπτος, καὶ κατ' αὐτὴν τὰ μὲν ῥηθέντα σκεύη μένειν ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Παναχράντου ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα, ὀφείλουσι δὲ οἱ πατέρες τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου παρέχειν κατ' ἔτος τὰ συνοδικῶς διορισθέντα καὶ ἀποφασισθέντα τριάκοντα γρόσια τῷ κύρ Νεῖλῳ, ἐν ὅσῳ καιρῷ δὴλα δὴ εὐρίσκεται καὶ κατοικεῖ ἐν τῇ νήσῳ Ἄνδρου, ὅποτε δ' ἂν θελήσῃ ἀναχωρῆσαι ἐκείθεν καὶ μεταβῆναι τε καὶ κατοικῆσαι ἄλλαχού παύεσθαι τὴν πρὸς τοῦτον κατ' ἔτος δόσιν τῶν τριάκοντα γροσίων, μενόντων εἰς τὸ ἐξῆς τῶν πατέρων τοῦ μοναστηρίου ἀκαταξήτων καὶ ἀνενοχλήτων ὑπ' αὐτοῦ. Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἐπιβεβαιωτικὸν γράμμα καὶ ἐπεδόθη τοῖς πατράσι τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς Παναχράντου. ἀσμε', ἐν μηνὶ ἰανουαρίῳ κη'».

Εἶπε δ' ἡ οἰκογένεια Μηνηρινοῦ, ἐξ ἧς ὁ περὶ οὗ τὸ μετὰ χεῖρας φρόντισμα ἐπίσκοπος Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Νεῖλος, ἐκ τῶν ἐν Ἄνδρῳ παλαιότερων. Ἐν ἐγγράφῳ ἐπὶ μεμβράνης τοῦ ἔτους 1572, ἰανουαρίου 30, ἰνδικτιῶνος ιε', συντεταγμένῳ εἰς τὸ ἐν Ἄνδρῳ χωρίον Λάμυρα ὑπὸ τοῦ νοταρίου Ἰωάννου Στρατηγοπούλου, γίνεται μνεία τοῦ κύρ Μαρή τοῦ ποτὲ μαῖστορος Νικολάου Μηνηρινοῦ (1). Ὑπῆρξε δὲ συγχρόνως ἡ οἰκογένεια Μηνηρι-

νοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ νήσῳ λευϊτικῶν. Δύο ἔχομεν ἐκ ταύτης ἱεράρχας, τὸν περὶ οὗ πρόκειται ἐνταῦθα ἐπίσκοπον Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Νεῖλον καὶ τὸν μητροπολίτην Προύσης Κωνσταντίνον τὸν ἐπιλεγόμενον Καλογεράν(1). Πλὴν τούτων ὁ γράφων, ἀναδιφῶν κοιναλῆα χειρόγραφα καὶ ἀνατρέχων καὶ εἰς ἄλλας πηγάς, ἠδυνήθη νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ὑπαρξίν καὶ πολλῶν ἄλλων ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης κληρικῶν, ὧν κυριώτεροι οἱ ἐξῆς :

— Γερμανὸς Μηνηρινός, ἡγούμενος τῆς ἐν Ἄνδρῳ ἱερᾶς μονῆς τῆς Παναχράντου, τὴν ὑπαρξίν τοῦ ὁποίου διεπιστώσαμεν ἐκ τοῦ ἐξῆς σημειώματος σωζομένου ἐν κώδικι χαρτῶν τοῦ ις' αἰῶνος τῆς ὡς εἴρηται μονῆς : «Τὸ παρὸν μιναιὼν ἱπάρχι τῆς μονῆς τῆς Παναχράντου ἐν τῷ Καταφίγι ἐν τῇ Ἄκτρῳ καὶ εἰτις τῷ ἀποξενόσι ἐξ αὐτῆς τῆς μονῆς νὰ ἔχῃ τὰς ἀράς τον πατέρων. Καθηγούμενος τῆς Παναχράντου Γερμανὸς ἱερομόναχος τῷ ἐπίκλι Μηνηρινός» (2).

— Λεονάρδος Μηνηρινός. Οὗτος κατὰ παλαιὸν γράμμα τοῦ Ἄνδρου Μακαρίου (1626—1630) ἀναγνωρίζεται ὡς ἐκ προγόνων κεκτημένος τρεῖς ἐκκλησίας· καίμενας εἰς τὸ χωρίον Ἀψηλοῦ, τὴν Κοίμησιν τῆς Παναγίας, τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Θεολόγον καὶ τὸν Μέγαν Βασίλειον τὸν Οὐρανοφάντορα (3).

— Παπᾶ Αἰξέντιος Μηνηρινός. Ἐξῆς ἐν ἔτει 1697, ὅτε κληθεὶς ἐξετίμησε τὴν ἀξίαν διαφόρων χωραφίων.

— Παπᾶ Νικολὸς Μηνηρινός, ὑπογραφόμενος ἐν ἐγγράφῳ τοῦ ἔτους 1713 (4).

— Ἰγνάτιος ἱερομόναχος Μηνηρινός. Ἦκμασε τελευτῶντος τοῦ ΙΖ' αἰῶνος καὶ ὑπῆρξεν υἱὸς τοῦ παπᾶ Λεονάρδου Μηνηρινοῦ. Οὗτος ἀναφέρεται μετὰ τῶν ἐκ τῆς νήσου Ἄνδρου βιβλιογράφων, γράψας ἐν ἔτει 1785 Ἀνθολόγιον σωζόμενον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει μονῆς τοῦ Ξηροποτάμου (5).

ἔξουσ' ἂν νοτάριος ἐν Ἄνδρῳ. Εἰδήσεις περὶ τῶν ἐν Ἄνδρῳ νοταρίων ἐπὶ Φραγκοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας ἐν περιοδ. «Byzantinisch—Neugriechische Jahrbüchen», Athen 1930, σ. 87-98.

1) Δ. Π. Πασχάλη, Κωνσταντῖνος Δ. Καλογεράς, μητροπολίτης Προύσης (1801-1870), ἐν Ἀθήναις 1927.

2) Δ. Π. Πασχάλη, Χριστιανικὴ Ἄνδρος, τευχ. Β', ἐν Ἀθήναις 1925, σ. 11.

3) Δ. Π. Πασχάλης, ἔνθ. ἀν.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἀναγραφὴ χρονολογικῆ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερατευσάντων ἐν τῇ νήσῳ Ἄνδρῳ ἀπὸ Ζωΐλου (362) μέχρι Μητροφάνους (†1889) καὶ εἰδήσεις ἱστορικαὶ περὶ αὐτῶν, ἐν περιοδ. «Θεολογία», τ. Δ' (1926), σ. 362.

4) Δ. Π. Πασχάλης, ἔνθ. ἀν.

5) Δ. Π. Πασχάλη, Ἄνδριοι βιβλιογράφοι καὶ κωδίκων κήτορες κατὰ τοὺς μέσους μῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἐν Ἀθήναις 1927, σ. 10-11.

1) Δ. Π. Πασχάλη, Ὁ Σπαρτιάτης Στρατηγόπουλος, δημόσιος ὑπὸ βασιλικὴν

— Πρωτοσύγκελος Ἱγνάτιος Μηντηρινός. Ἐν τῇ ἐν Ἄνδρῳ μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἡ Ἀγίας σφύζεται μικρὰ ἀργυρὰ πυξὶς ἐν σχήματι καρποῦ χειρός, ἐν ἣ εὐροῖται προσηρμοσμένη ἡ χεὶρ τοῦ Ἀγίου Κηρύκου. Φέρει ἡ πυξὶς αὕτη καὶ 7 λίθους. Ἐπὶ τοῦ κάτωθεν αὐτῆς μέρους ἀναγινώσκεται ἡδε ἡ ἐπιγραφή :

Ουτὴ ἡ χεὶρ του αγίου μαρτυρος Κυρικου ἐστὶ του μοναστηριου Ἀνδρου της Ζωοδοχου Πηγης του Γαβριου Ἀγίας καὶ ἐπωλήθη ὑπο Ναθαναὴλ εἰς τον μητροπολιτην Λαρισης καὶ την ηγορασεν ο πρωτοσυγγελος Ἱγνατιος Μηντηρινος δια γροσια 320. Ἔτος 1708 (1).

Πιθανῶς ὁ πρωτοσύγκελος Ἱγνάτιος Μηντηρινός νὰ εἶνε ὁ αὐτὸς μὲ τὸν προαναφερθέντα ὁμώνυμόν του ἱερομόναχον.

— Ὁ ἐλλαβέστατος ἐν ἱερῷ παπᾷ κὺρ Ἀντώνιος Μηντηρινός, ἀναφερόμενος ἐν ἐγγράφῳ τοῦ ἔτους 1768 (2).

— Παπᾶ Ἰωάννης Μηντηρινός (3).

— Παπᾶ Δημήτριος Μηντηρινός. Δαπάνη τούτου κατεσκευάσθη ἐν ἔτει 1763 κρήνη θολοσκεπῆς εὐρισκομένη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἀπὸ τοῦ χωρίου Ὑψηλοῦ εἰς Μεσαθούριον, ἀφ' ἧς διὰ διπλῶν μαρμαρίνων κρουῶν ὄρει ἀπαύστως καὶ ἀμειώτως χεϊμῶνός τε καὶ θέρους ὕδωρ πηγαιὸν ἀφθοιώτατον καὶ διανέστατον.

— Παπᾶ Λεονάρδος Μηντηρινός, ἱερεὺς ἐν ἔτει 1785 τῆς ἐν Κάτω Κάστρῳ τῆς Ἀνδρου ἐκκλησίας Παναγίας Θεοσκεπαστής. Οὗτος ὢν ἰδιοκτήτης τῆς μικρᾶς παλαιᾶς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας «κειμένης ἔξω ἀπὸ τὸ κάστρον τῆς Ἀνδρου, κάτω εἰς τὸν πύργον τοῦ ἀγᾶ», ἀφιέρωσε ταύτην τὴν 3 Ἰουνίου 1790 «διὰ νὰ γίνῃ μετόχιον τοῦ Σινᾶ Ὁρους», ὑπὸ τὴν ἀπαράβατον ὑποχρέωσιν «νὰ γίνεταί εἰς αὐτὴν τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον δύο φοραὶς κοινὴ λιτανία κατὰ τὴν τοπικὴν συνήθειαν, μία τῆς ὀρθοδοξίας καὶ ἄλλῃ τῆς διακαινισίμου, ἥτις κοινῇ ψήφῳ καὶ γνώμῃ θέλουν νὰ γίνεταί εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα, χωρὶς τινος ἐνοχλήσεως ἢ προφάσεως τοῦ κατὰ χρόνον πρωτοσυγγέλλου σιναΐτου, ὡσὰν ὁποῦ ὁμοφώνως ἅπαντες τῇ γνώμῃ τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου ἄνδρου κυρίου κυρίου διονυσίου ἠθέλησαν νὰ ἀφιερῶθῃ εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος μὲ τοιαύτην ὑπόσχεσιν». Τὸ ἀφιερωτικὸν γράμμα συνέταξεν ὁ ἐν Ἀνδρῳ πρωτοσύγκελλος σιναΐτης Ἰωαννίκιος Μπίστης, ὅστις καὶ ὑπέγραψεν αὐτὸ ἀποδεχθεὶς τὸν ὅρον τῆς τελέσεως ἐτησίως τῶν δύο

1) Δ. Π. Πασχάλη, Μεσαιωνικῶν καὶ μεταγενεστέρων ἐπιγραφῶν τῆς νήσου Ἀνδρου συμπλήρωμα, ἐν «Ἐπετηρίδι τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν», τ. 5' (1929), σ. 206-7.

2) Δ. Π. Πασχάλη, Ἀναγραφὴ χρονολογικῆ τῶν ἐν Ἀνδρῳ ἀρχιερατευσάντων, περιοδ. «Θεολογία», τ. Ε' (1927) καὶ ἐν ἰδιωτέρῳ τεύχει, σ. 12.

3) Δ. Π. Πασχάλης, ἐνθ. ἀν., σ. 12 καὶ 13.

λιτανειῶν κατὰ τὴν κρατοῦσαν ἐν Ἀνδρῳ παλαιὰν συνήθειαν καὶ παρέδωσε τὸ συνταχθὲν ἀφιερωτικὸν ἔγγραφο «τοῖς εὐγενεστάτοις ἄρχουσι καὶ πρωεστώσι τῆς νήσου Ἀνδρου εἰς διηνεκὴ τὴν ἀπόδειξιν». Τῷ 1835 ὁ ἀπὸ Σιναίου οἰκουμενικὸς πατριάρχης Κωνσταντίας ἐδώρησε τὴν ἐκκλησίαν ταύτην εἰς τὴν τότε συνιστωμένην Καίρειον Σχολήν, ὅπως οἱ ἐν αὐτῇ διαιτώμενοί μαθηταὶ ἀκροῶνται τὴν λειτουργίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην, ἥτις ἔκειτο πλησιέστατα εἰς τὸ Καίρειον Ὁρφανοτροφεῖον (1) Βραδύτερον ἡ ἐκκλησία αὕτη μεγεθυνθεῖσα ἐγένετο ἐνοριακὴ, μεταφερθέντων εἰς αὐτὴν τῶν σκευῶν καὶ τοῦ καλλιτεχνικοῦ ξυλογλύπτου τέμπλου τῆς διαλυθείσης γυναικαίας μονῆς τῆς Ἀγίας Μαρίνης τῶν Ἀποικίων. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη αὕτη κατεδαφίσθη καὶ ἐπὶ τοῦ ἄνωθεν αὐτῆς ὑψώματος ἀνηγέρθη νέα μεγάλη μετὰ τρωάλλου κατ' ἀτυχῆ βυζαντιακὴν ἀπομίμησιν ἐκκλησία, τὸ δὲ λαμπρὸν ξυλόγλυπτον τέμπλον ἀντεκατεστάθη ἀπειροκόλως ὑπὸ ἄλλου μαρμαρίνου. Αἱ δύο ἐτήσια λιτανεῖαι ἀπὸ πολλοῦ ἐπαυσαν τελούμεναι, εἰς ἣν δὲ θέσιν ἦτο ἡ παλαιὰ ἐκκλησία τῆς Παναγίας εἶναι σήμερον κήπος μετ' ἀναβουτηρίου.

— Ἀγαθάγγελος Μηντηρινός. Ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς ἐν Ἀνδρῳ εὐαγοῦς μονῆς τῆς Παναχαρίτου ἀνάκειται εἰκὼν τῆς Θεομήτορος, πέριξ τῆς ὁποίας παρίστανται διὰ χειρὸς καλλιτέχνου οἱ δώδεκα μεγάλοι προφῆται. Ἡ εἰκὼν φέρει βαρύντιμον ἀργυρήλατον καὶ ἔγχρυσον πλαίσιον, λίαν καλαισθητικῶς ἐργασμένον, ὑπάρχει δ' ἐπ' αὐτοῦ ἐγχάρακτος ἡ ἐξῆς ἀνορθόγραφος ἐπιγραφή :

† Ἐνκαικοσμήθι ἡ νπεραγία νκὼν τῆς θαιοτόκου διὰ ἐξόδοον τον πανοσιωτάτον προηγουμένον Κυρ. Ἀγαθαγγέλου Μηντηρινοῦ 1795, ἰουνίου 11. † Διὰ χειρὸς Ἀντωνίου Παρίσι.

Ἐπὶ εἰκόνας δὲ τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῷ αὐτῷ ὡσαύτως ναῷ ἀνακειμένης καὶ φερούσης ἐπίσης πλουσιώτατον κόσμον ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, εὐρηται κεχαραγμένον ἐπὶ τοῦ ἀργυρηλάτου πλαισίου τὸ ἔτος 1796 καὶ τὸ ὄνομα τοῦ προηγουμένου Ἀγαθαγγέλου Μηντηρινοῦ, κάτωθεν δ' ὁμοίως τὸ ὄνομα τοῦ καλλιτέχνου τορευτοῦ Ἀντωνίου Παρίση, ὅστις, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ ἐπωνυμίου του, ἦτο, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, Τήνιος τὴν πατρῴδα.

Εἰς τοὺς ἀνωτέρω πρέπει νὰ καταλέξωμεν καὶ τὸν εἰκονογράφον Νικόλαον Μηντηρινόν. Ἠξμασεν οὗτος τὴν ΙΗ' ἐκ. καὶ ἦτο ἐξ Ἀποικίων τῆς Ἀνδρου. Τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἀληθῆ καλλιτεχνήματα, φέρουσι χρονολογίαν, καὶ τὸ μὲν κυριώνυμον αὐτοῦ ὀλογράφως, τὸ δ' ἐπ' ὀνύμον διὰ τοῦ μονογράμματος : Ἔργα τοῦ καλλιτέχνου τούτου σώζονται εἰς τὰς ἐξῆς ἐν Ἀνδρῳ ἐκκλησίαις : Τὴν Σάριζαν τῶν Ἀποικίων (Γενέσιον τῆς Θεοτόκου), τὴν Κατασύτην (Κοίμησιν τῆς Θεοτό-

1) Δημητρ. Π. Πασχάλη, Θεόφιλος Καίρης, ἐν Ἀθήναις 1928, σ. 55.

κου), ἔνθα ὡραία εἰκὼν αὐτοῦ τοῦ Παντοκράτορος, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Μεσαρίας *Παναγία Βουργάρα*, ἔνθα δύο εὐμεγέθεις πίνακες αὐτοῦ εἰκονίζοντες τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καὶ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, καθὼς καὶ εἰς τὸν κατὰ τὴν συνοικίαν τῆς Καμάρας τοῦ Κάστρου τῆς Ἄνδρου ναὸν τῆς *Ἀγίας Βαρβάρας*, ἔνθα εἰκὼν αὐτοῦ τῆς Θεοτόκου βρεφοκομύσης. Δυστυχῶς, παρὰ τὰς κατ' ἐπανάληψιν γενομένας ὑποδείξεις καὶ παραστάσεις, οὐδεμία λαμβάνεται πρόνοια πρὸς διάσωσιν τῶν ἔργων τούτων, ὁσημέραι ἀφανιζομένων διὰ τε τὴν ἐπήρειαν τῶν καιρῶν καὶ τὴν ἀγροικίαν τῶν ἐπιτρόπων τῶν ναῶν, οἵτινες χάριν χυδαίας ἐπιδείξεως δὲν ὀκνοῦσι νὰ ἀντικαθιστῶσι τὰ παλαιὰ σεπτὰ καὶ εὐτεχνα τῶν ναῶν κειμήλια διὰ συγχρόνων βανουσουργημάτων τῆς ἐσχάτως ἀπειροκαλίας.

Σημειωτέον ἐν τέλει, ὅτι οἱ σημερινοὶ ἀπόγονοι τῶν Μηντρινῶν μετέβαλον κακοζήλως τὸ ἐπώνυμον αὐτῶν εἰς Μενδρινός, πιθηκίζοντες ἄλλα ξενικά τοιαῦτα ἐπωνύμια. Ἔτσι ἀσυναισθήτως ἐχώρισαν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν προγόνων των, οἱ ὅποιοι ἐπὶ αἰῶνας ἐτίμησαν τὸ ὄνομά των ἄνευ κηλίδος καὶ ψόγου.

B'

Μεσημβρίας Γρηγόριος Περάκη Σπυρίδης

Ὁ Μεσημβρίας Γρηγόριος ἐγεννήθη ἐν τῷ χωρίῳ Ἀπατούρια τῆς Ἄνδρου, υἱὸς ὢν τοῦ ἐκ τῶν προκρίτων τῆς νήσου Περάκη Σπυρίδου, τῆς γνωστῆς ἐν Ἄνδρῳ ἀρχοντικῆς οἰκογενείας, ἣτις εἶχε διακλαδώσεις ἐν Κάτῳ Κάστρῳ, ἐν Μεσαρίᾳ καὶ ἐν Ἀποικίῳ τῆς ἰδίας νήσου. Ὁ Περάκης Σπυρίδης εἶχε τέσσαρας υἱούς, τὸν περὶ οὗ πρόκειται μητροπολίτην Γρηγόριον, δύο ἱερομονάχους, τὸν Λεόντιον καὶ Νικόδημον, καὶ ἓνα κοσμικόν, τὸν Μιχαήλ, οὗτινος υἱὸς ἦτο ὁ Γεώργιος Σπυρίδης ὁ ἐπιλεγόμενος Πουγγιάς, ἐκ τῶν ἐντίμως μεθεξίντων εἰς τὸν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγῶνα τοῦ 1821 (1). Κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, καὶ ἰδίως κατὰ τὰ ἔτη 1678 καὶ 1699 ἀναφέρεται ὁ ἀρέντης Περάκης Σπυρίδης, τῷ δὲ 1800 μνεῖα γίνεται τοῦ ἐκ τῶν προυχόντων τοῦ Κάτῳ Κάστρου Ζανῆ Σπυρίδου τοῦ ἐπιλεγόμενου Καζανόβα. Γνωστὸς ὡσαύτως εἶναι ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης ὁ Ἄντ. Σπυρίδης, διατελέσας συμβολαιογράφος κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος.

Μητροπολίτης ὢν Δρύστρας ὁ Γρηγόριος μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Μεσημβρίας τῷ 1801. Ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας Γρηγορίου τοῦ Ε' (1806—1808) εὐρίσκομεν τὸν Μεσημβρίας ἐνδημοῦντα εἰς Κωνσταντινού-

πολιν ὡς συνοδικόν, ὡς τοιοῦτος δὲ φέρεται συνυπογεγραμμένος μεταξὺ τῶν λοιπῶν συνοδικῶν κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1806 ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν Ἄνδρῳ γυναικείας οἰκογενειακῆς αὐτοῦ μονῆς τῆς Ἀγίας Εἰρήνης σ. γιλλίῳ, δι' οὗ ἡ μονὴ αὕτη καθίσταται σταυροπηγική, καὶ κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1807 ἐν σιγιλιώδει γράμματι «περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου τοῦ κειμένου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀθηνῶν τοῦ ἐπιλεγόμενου τοῦ Πετράκη» (1).

Τῷ 1808 παραιτηθεὶς ὁ Γρηγόριος τῆς Μητροπόλεως Μεσημβρίας μετέβη εἰς Ἄνδρον, ὅπως ἀναλάβῃ αὐτοπροσώπως τὴν διεύθυνσιν τῆς εὐαγοῦς καὶ ἱερᾶς μονῆς τῆς Ἀγίας Εἰρήνης, τὴν ὁποίαν ἰδίᾳ δαπάνῃ ἀνήγειρεν ὁ ἀδελφός του ἱερομόναχος Λεόντιος Περάκη Σπυρίδης, εἶχε δὲ τὴν ἐπιστάσιαν ταύτης μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λεοντίου ὁ ἀδελφός του ὡσαύτως ἱερομόναχος Νικόδημος. Ἀλλὰ θανόντος καὶ τούτου καὶ τῆς μονῆς, ἥτις ἦτο γυναικεῖα καὶ εἶχεν ἀναχθῆ εἰς μεγάλην ἀκμὴν, ἐχούσης ἀνάγκην αὐστηροῦς ἐποπτείας, ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ εἰς Ἄνδρον πρὸς τοῦτο ὁ Μεσημβρίας Γρηγόριος, εἰς ὃν ἡ μονὴ αὕτη εἶχε περιέλθει μετὰ τῶν πολλῶν κτημάτων τῆς κληρονομικῆς δικαιοῦμα μετὰ τὸν θάνατον τῶν δύο ἀδελφῶν του, ἐχόντων κτητορικὸν ἐπ' αὐτῆς δικαίωμα. Μετ' ἀσκητικῆς δ' ὄντως αὐστηρότητος διηύθυνε ὁ Γρηγόριος τὰ τῆς μονῆς ταύτης, ἐν ἣ καὶ κατέλυσε τὸν βίον μετὰ τὸ 1820 (2).

Τὸ ὄνομα τοῦ Μεσημβρίας Γρηγορίου μνημονεύεται ἐν ἐπιγραφῇ ἐν τῷ ναῷ τῆς ὡς εἴρηται μονῆς τῆς Ἀγίας Εἰρήνης, ἄνωθεν τῆς ἀριστερᾶς θύρας τοῦ τέμπλου. Εἶνε δ' ἡ ἐπιγραφή μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας γεγλυμμένη διὰ κεφαλαιωδῶν γραμμάτων κατὰ τὸ βυζαντιακὸν ἰδιότυπον, καὶ ἔχει κατὰ κοινὴν μεταγραφὴν ὧδε :

† *Ἡ μὲν ἐκ βάθρων ἀνέγερσις τοῦ ναοῦ τούτου ὠκοδομήθη παρὰ Λεοντίου ἱερομονάχου αψ' γ', ὁ δὲ καλλοπισμὸς αὐτοῦ νῦν ἀπαρτίσθη διὰ προτροπῆς καὶ ἰδίας δαπάνης τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου Μεσημβρίας Κυρίου Γρηγορίου κατὰ τὸ αὐτὸ (1806).*

Ἐν τῷ χωρίῳ *Κυπρίνα* τῆς Ἄνδρου, τὴν ἐπὶ κλησιν λαβόντι ἐκ τοῦ παρ' αὐτῷ μοῦ υδρίου τοῦ Ἁγίου Κυπριανοῦ, ἐγείρεται ναὸς τῆς Ἀγίας Τριάδος, πάλαι ποτὲ ἑνοριακός. Ἔχει ὁ ναὸς οὗτος τέμπλον ξυλόγλυπτον, ἐφ' οὗ σὺν ἄλλοις ἀνάκειται εἰκὼν, δεξιᾶς χειρὸς ἔργον, φέρουσα χρονολογίαν 1804. Ἐν Μηναίῳ δὲ τῆς ἐκκλησίας ταύτης, ἔχοντι ἀποκεκομμένην τὴν πρώτην σελίδα, ἀνέγνωμεν πρὸ τινων ἐτῶν τὸ ἔξης ἐν τῷ τελευταίῳ παραφύλλῳ σημείωμα :

«Καὶ τὸδε σὺν τοῖς ἄλλοις ἐν τοῖς κτήμασι πέφυκε τῆς μονῆς τῆς ἁγίας ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Εἰρήνης, αἵτινα μὲ τὸ νὰ εὐρέθησαν πεπαλαιωμένα

1) Βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Ἡ Ἄνδρος κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Μετ' ἀνεκδότων ἐγγράφων. Ἐν Ἀθήναις 1930, σ. 84.

1) Β. Α. Μυστακίδης, ἐν περιοδ. «Παρθενώ», τ. Θ' (1885), σ. 293.

2) Δ. Π. Πασχάλη, Μονὴ Ἀγίας Εἰρήνης, ἐν Ἀθήναις 1930.

καὶ σεσαθρωμένα ἐσταχώθησαν καὶ ἐδιορθώθησαν διὰ προτροπῆς καὶ ἐξόδων τοῦ πανιερωτάτου καὶ θεοπροβλήτου μητροπολίτου ἁγίου Μεσημβρίας κυροῦ Γρηγορίου Σπυρίδου, κατὰ τὸ αὐτῷ».

Γ'

Μεσημβρίας Ἰωσήφ Λεφάκης

Ἀνδριος τὴν πατρίδα, γεννηθεὶς ἐν Χώναις τοῦ Κορθίου ὁ Ἰωσήφ Λεφάκης, προήχθη, ἐπώνυμος ὢν ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς, εἰς τὴν Μητρόπολιν Μεσημβρίας τῷ 1814. Ἰερομόναχος ὢν κατελέγετο ἐν τοῖς διακριθεῖσι διδασκάλοις τῆς περιωνύμου σχολῆς τοῦ Μεγάλου Ρεύματος (Ἀρναούτικοῦ) Κωνσταντινουπόλεως (1), ὡς τοιοῦτος δ' ἐχειροτονήθη ἐν αὐτῷ τῷ πατριαρχικῷ ναῷ εἰς ἐπίσκοπον τιτουλάριον Μελιτηνῆς (2) κατ' Αὐγουστον τοῦ 1809 ἐπὶ Καλλινίκου Ε' τοῦ ἀπὸ Νικαίας «κατὰ θεομᾶς δεήσεις καὶ παρακλήσεις τῶν ἐκεῖ κατοικούντων εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἐπὶ τῷ ἀποκατασταθῆναι προεστώτα ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν» (3) Καθ' ἣ δὲ σημειοῦται ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀσωμάτων τοῦ Μεγάλου Ρεύματος ὁ ἅγιος Μελιτηνῆς ἐπλήρωσε 1440 γρόσια ἐμβατικά μηνῶν δεκαοκτῶ καὶ ἡμερῶν δεκαεπτά, ἐξ ὧν τὰ μὲν 440 διὰ τοὺς παρελθόντας ἐξ μηνῶν καὶ 17 ἡμέρας, τὰ δὲ 1000 διὰ τὸ ἐλευσόμενον νέον ἔτος, δηλὰ διὰ ἀπὸ τῆς α' Μαρτίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους (4). Βραδύτερον ὁ Μελιτηνῆς ἐχοροστάτει εἰς τὴν ἐν Τζουπαλῇ, ἐνορίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, καὶ ἐδίδασκεν εἰς τὸ σχολεῖον αὐτῆς τὰ ἑλληνικά.

Τῷ 1813 ὁ Ἰωσήφ ἐγκατέλιπε τὴν Κωνσταντινουπόλιν καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἄνδρον, ἐλαυνόμενος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ συστήσῃ ἐν Κορθίῳ, τῇ ἰδιαιτέρᾳ πατρίδι του, σχολεῖον καὶ διδάξῃ ἐν αὐτῷ. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ πρὶν ἢ γείνη ἀρχιερεὺς ἐδίδασκεν ἐπὶ τινα χρόνον εἰς τὴν ἐπὶ ἀρχιεπισκόπου Ἀνδρου Διονυσίου Β' συσταθεῖσαν ἐν Κάτω Κάστρῳ τῆς Ἀνδρου σχολὴν ἐλ-

1) Β. Α. Μυστακίδης, ἐν περιοδ. «Παρνασσῷ», τ. Θ', σ. 294.—*Φαίδωνος Κουνοῦλέ*, Ἱστορικὰ σημειώματα περὶ τῶν σχολῶν Μεγάλου Ρεύματος, ἐν περιοδ. «Ξενοφάνει», τ. Ε' (1907), σ. 453-465 καὶ τ. Σ' (1909), σ. 87-93 καὶ 110-117.

2) Ἡ Μελιτηνὴ ἦν πόλις ἐπίσημος τῆς Καππαδοκίας, ἐν αὐτῇ δ' ἐγεννήθη ὁ ἅγιος Εὐδόκιμος ὁ Μέγας καὶ ἐμμετόρησεν ὁ ἅγιος Πολύευκτος, ὑπῆρξε δὲ καὶ πατρὶς Μελετίου τοῦ θεοπεσίτου πατριάρχου Ἀντιοχείας. Κατεστράφη τὸν ΙΑ' αἰῶνα.

3) Ἀβασανίσιος ἔγραψάν τινες, ὅτι ἐχειροτονήθη ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας τοῦ αὐδίου Γρηγορίου τοῦ Ε' Ἀλλ' ὁ μὲν Ἰωσήφ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς τὸν Αὐγουστον τοῦ 1806, ὁ δὲ Γρηγόριος ἀνέλαβε τὸ δεύτερον τὴν πατριαρχεῖαν ἀρχομένου τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους τούτου. Μ. Ἱ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες, σ. 680.

4) Κώδικος σ. 124.

ληνικῶν γραμμῶν, ὡς τεκμαίρεται ἐξ ἀλληλογραφίας μεταξὺ ἀμφοτέρων, σωζομένης παρὰ τῷ γράφοντι (1).

Ἀλλ' ἐνῷ ἅμα τῇ ἀφίξει του, φέροντος μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ δεκάδα ὑποτρόφων μαθητῶν, τῷ ἐγένετο λαμπρὰ ἐν Κορθίῳ δεξίωσις καὶ προσεφέρθη μάλιστα εἰς αὐτὸν ὅπως ἐγκατασταθῇ εὐπρεπῶς ὁ ἐν Κορθίῳ πύργος τοῦ Καμπάνη τοῦ ἐπιλεγμένου Σταθακοπούλου, βραδύτερον ἐπῆλθε ρῆξις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν προκρίτων τοῦ Κορθίου, ἀξιούντων ὅπως ἡ Σχολὴ ἀνεγερθῇ ἐν Μοσχίῳ, ἐνῷ ὁ ἅγιος Μελιτηνῆς ἐπέμενε νὰ συστήσῃ αὐτὴν εἰς τὸ γενέθλιον χωρίον του Χώναις. Ἔνεκα δὲ καὶ ἀνεπαρκείας τῶν προσφερομένων εἰς αὐτὸν ἐν Κορθίῳ μέσων, ἰδίως μετὰ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἐξ Ἀηδονίων τοῦ Κορθίου κοτζάμπαση Ἰωάννου Καμπανᾶκη διὰ τοῦ ἐκ Κάτω Κάστρου Δημητρίου Π. Καμπάνη, ἐξηλαγχάσθη ὁ Μελιτηνῆς, πιεζόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ νέου κοτζάμπαση, νὰ μεταβῇ ἐκὼν ἄκων εἰς Κάτω Κάστρον καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν 7 Ἰουνίου 1813 διὰ συμφωνητικοῦ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκεῖ Σχολῆς Ἑλληνικῶν Γραμμῶν καὶ τὴν ἐπιστασίαν τῆς ἀνεγειρομένης διὰ τὴν Σχολὴν ταύτην νέας οἰκοδομῆς ἐπὶ ἐτησίῳ μισθῷ 1200 γροσίων, ὑποχρεούμενος ὅπως διὰ τούτων πληρῶν καὶ τὸν μισθὸν ἐνὸς ὑποδιδασκάλου βοηθοῦ του.

Ὁ μισθὸς δὲ αὐτοῦ, καθὼς καὶ τὰ πρὸς ἀνέγερσιν τῆς σχολῆς ἀναγκαιοῦντα χρήματα, θὰ κατεβάλλοντο εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν συναφθεῖσαν συμφωνίαν ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων τῆς σχολῆς, εἰς οὓς εἶχεν ἀνατεθῇ καὶ «ἡ σύναξις τῶν συνδρομῶν διὰ τὰ ἔξοδα τῆς οἰκοδομῆς». Ὁ δὲ ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς ὑπεσχέθη ἀφ' ἐτέρου ἐν τῷ ἰδίῳ ἀπὸ 7 Ἰουνίου 1813 συμφωνητικῷ νὰ ἀφιερῶσιν ὑπὲρ τῆς σχολῆς ταύτης τοῦ Κάτω Κάστρου δέκα χιλιάδας γροσίων, τὰς ὁποίας εἶχε δανεισμένας ἐπὶ τόκῳ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Συντεχνίαν τῶν Γουναράδων, ὅπως ἐκ τοῦ τόκου αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀφιερῶντος λαμβάνῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ ὁ κατὰ καιροῦς διδάσκαλος τῆς σχολῆς.

Ἦρχισε δὲ τακτικὴ ἡ διδασκαλία τοῦ Μελιτηνῆς, μετ' ἐνθέου ζήλου ἐργαζομένου, καὶ προέβαινεν ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ καὶ ἡ οἰκοδομὴ τῆς σχολῆς, τῆς ὁποίας ὁ ΒΑ τοῖχος ὑψώθη μέχρι τῶν θυρωμάτων (2). Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ συλλεγέντες ἔρανοι δὲν ἀντεπεκρίνοντο πρὸς τὰς ἀπαιτουμένας διὰ τὴν οἰκοδομὴν δαπάνας οἱ ἐπίτροποι τῆς σχολῆς δὲν ἐφαίνοντο συνεπεῖς πρὸς

1) Περὶ Διηγήσεως. Π. Πασχάλη, Ἡ ἐν Κάτω Κάστρῳ τῆς Ἀνδρου Σχολὴ Ἑλληνικῶν Γραμμῶν καὶ ἡ ἐν Κορθίῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος (Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παιδείας ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ Τουρκοκρατίᾳ) ἐν «Δελτίῳ Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος», τ. Θ' (1926), σ. 222-268 καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει.

2) Ἐπὶ τῶν θεμελίων τῆς σχολῆς ταύτης ἀνήγειρε τὸ Ὁρφανοτροφεῖόν του ὁ Θεόφιλος Καίρης.

τάς ἀναληφθείσας υποχρεώσεις των. Ἐπὶ ἤλθεν οὕτω ἔντασις τῶν σχέσεων μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Μελιτηνῆς, ἥτις ἔφθασεν μέχρι ῥήξεως ἐκ τοῦ ἑξῆς ἀναφύεντος ἐπεισοδίου. Μεταξὺ τῶν ἄλλων τῆς σχολῆς μαθητῶν ἦτο καὶ τις ἱεροδιάκονος Μακάριος Δαπόντες Μάκοι, ἱκανῶς μὲν προηγμένος τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ σφόδρα φυγόπονος, ἀνυπότακτος καὶ θρασύς. Καί ποτε ὁ ἄλλως εὐόρητος Μελιτηνῆς ἔξαφθίς διὰ τὴν αὐθάδειαν τοῦ διακόνου μαθητοῦ ἔδωκεν αὐτὸν ἀνηλεῶς διὰ τῆς διδασκαλικῆς ῥάβδου, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ «ἔστρωσεν εἰς τὸν φάλαγγα», τιμωρίαν αὐστηροτάτην μὲν, ἀλλ' ἐκ τῶν συνήθων σωφρονιστικῶν μέσων τῶν ἐν χρῇσει εἰς τὰ ἐπὶ τουρκικοκρατίας σχολεῖα.

Ἐπειδὴ δὲ συνεπεία δριμυτάτων παραπόνων τοῦ πατρὸς τοῦ δαρέντος διακόνου, ὅστις ἦτο ὄχι μόνον ἐκ τῶν σημεινόντων ἀρχόντων, ἀλλ' ἐπὶ πλέον καὶ «καρικός» τῆς Ἀουστρίας, πολὺς ἐδημιουργεῖτο θόρυβος ὑπὸ τῶν θεωρησάντων ἐαυτοὺς ὡς προσβεβλημένους ἀρχόντων τῆς νήσου, ὁ μητροπολίτης Ἄνδρου Διονύσιος ἠναγκάσθη νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τὸν Μελιτηνῆς ἔγγραφον, ἐν ᾧ ἐχαρκτηρίζεν ὡς ἀνάρμοστον τὴν ποινὴν καὶ ἄνευ τινὸς δικαιώματος ἐπιβληθείσαν, διότι ὁ τιμωρηθεὶς ἦτο μὲν μαθητής, ἀλλὰ πρωτίστως ἱεροδιάκονος, τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ὑποβάλῃ εἰς τοιαύτην ἐξευτελιστικὴν τιμωρίαν καὶ ὅστις ἄλλως ὑπῆγετο ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κανονικοῦ ἐπισκόπου του, μόνου ἀρμοδίου νὰ τιμωρήσῃ αὐτὸν παρεκτρέπομενον κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν κανόνων κελεύόμενα, ὁ Μελιτηνῆς, ἔχων καὶ ἄλλας ἀφορίας, διότι τελευταῖον ἐπιέζετο ὄχι μόνον ἱκανὸν μέρος τοῦ ἰδίου μισθοῦ νὰ καταλείπῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ προκαταβάλῃ μάλιστα τὰ ὑποσχεθέντα μετὰ θάνατον δεκακισχίλια γρόσια τῆς ἰδιαίτερας περιουσίας του διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ σχολείου, μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ τῷ ἀπεδίδοντο ταῦτα βραδύτερον, ἀνεχώρησεν ἐξαπίνης δι' ἐπὶ τούτῳ ναυλωθέντος ὑπ' αὐτοῦ πλοίου εἰς Χίον, ὅθεν ἀπέστειλε πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἄνδρου τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν :

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ θεοπροβλήτῳ μητροπολίτῃ ἀγίῳ ἄνδρου κυρίῳ μοι κφ διονυσίῳ τῷ σεβαστῷ μοι δεσπότῃ

εἰς ἄνδρον

προσκυνητῶς

Τὴν σεβαστὴν μοι αὐτῆς πανιερότητα προσκυνῶ ὡς εἰκόσ.

— Ἐγώ, δεσπότη μου, σήμερον ἐκ Χίου κινῶ διὰ τὴν πόλιν, πρὸς ἣν ὑπάγω νὰ θεωρήσω μερικὰς ὑποθέσεις μου, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπιστρέφω· δὲν εἶπον τινὸς αὐτοῦ ὅτι πηγαίνω εἰς βασιλεύουσαν, διότι μὲ ἐμπόδιζαν μὲ πολλοὺς φοβερισμοὺς φυλακῆς, καὶ δαμῶν, κατὰ τὴν προλαβοῦσαν ὁρμὴν παρακαλῶ νὰ προστάξετε τὸν γεωργάκην γούναρην πελοποννήσιον νὰ πάρῃ ὅλα τὰ πράγματά μου εἰς τὸ ὁσπήτιόν του νὰ τὰ φυλάξῃ ἕως νὰ ἐπιστρέφω· ὁ σεραφεῖμ ἃς ἔχη τὴν φροντίδα τῶν μαθητῶν καθὼς

τοῦ παρήγγειλα· ἐγὼ ἂφ' οὗ τελειώσω τὰς ὑποθέσεις ἐπιστρέφω· ταῦτα καὶ μὲν ὄλως πευθῆναι εἰς τὰς προσταγὰς τῆς πανιερότητός της.

αἰωγφ Ἰουνίου ιε.

Ὁ Μελιτηνῆς

Πάντας τοὺς ἄρχοντας προσαγορεύω· τὰ γὰρ τὰ λάφυρα διὰ τοὺς . . . λέγει ὁ ὁμηρος.

Ἄλλ' ὁ Μελιτηνῆς μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν δὲν ἐπανῆλθε πλέον εἰς Ἄνδρον. Παρακαλούμενος δὲ νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ ἀναλάβῃ καὶ αὐτὴς τὴν διεύθυνσιν τῆς σχολῆς, ἔγραψε τῇ 30 Ἀπριλίου 1814 εἰς τὸν μητροπολίτην Ἄνδρου Διονύσιον, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ στέξῃ εἰς τοῦτο, ἔαν προηγουμένως δὲν ἱκανοποιεῖτο ἐπαρκῶς δι' ὅσα ἔπαθεν ὕβρισθαι καὶ ζημιωθείς. Παρεπονεῖτο δὲ καὶ κατὰ τοῦ Μιχαὴλ Καίρη, ἀδελφοῦ τοῦ ὑποδιδασκάλου Σεραφεῖμ Πέτρου Καίρη, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι οὗτος ἔλαβεν ἐκ τοῦ σχολείου διάφορα πράγματά του, τὰ ὅποια αὐθαίρετως κατεκράτει, καὶ ἡπεῖλει τοῦτον δι' ἀφορισμοῦ, ἔαν δὲν τοῦ ἀπέστειλιν αὐτὰ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ παρέλθῃ δέμηνον ἀπὸ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἔγραψε τὴν τελευταίαν ταύτην πρὸς τὸν Ἄνδρου Διονύσιον ἐπιστολήν ὁ Μελιτηνῆς Ἰωσήφ Λεφάκης ἐξελέγετο μητροπολίτης Μεσημβρίας τὸν Ἰούλιον τοῦ 1814, τῶν κανονικῶν ψήφων τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ γενομένων ἐπὶ πατριαρχοῦ Κυρίλλου ζ' τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τοῦ Τιμίου Προδρόμου, τῷ μεταξὺ Κουρουτσεμε καὶ Ἀρναούτκοι κατὰ τὴν παραλίαν κειμένῳ, ὅστις κοινότερον ἐλέγετο τοῦ Σεράφ Μπουρνού, πλησίον τοῦ ὁποίου καὶ τὸ ἑαρινὸν ἦτο ἄλλοτε πατριαρχεῖον ⁽¹⁾.

1) Β. Α. Μυστακίδης, Περὶ τῶν ἐν τοῖς ναοῖς τοῦ Κουρουτσεμε χειροτονιῶν, μεταθέσεων κλπ., «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Κωνσταντινουπόλεως, ἔτ. 1885, σ. 454-462.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ Κουρουτσεμε, σ. 77 καὶ ἐν περιοδ. «Παρθενῶ», τ. Θ', σ. 293.—Φαίδωνος Κουκουλέ, Περὶ τῆς διοικήσεως τῶν κοινῶν Μεγάλου Ρεύματος ἀπὸ τοῦ 1750 μέχρι τοῦ 1850, ἐν περιοδ. «Ξενοφάνει», τ. Γ' (1905), σ. 410 κ. ἐ.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἱστορικὰ σημειώματα περὶ τῶν σχολῶν Μεγάλου Ρεύματος, ἐνθ. ἀν., τ. Ε' (1907), σ. 453-465 καὶ τ. Σ' (1909), σ. 87-93 καὶ 110-117.—Σπ. Π. Λάμπρου, Κατάλογοι κωδίκων ἐν ταῖς μοναῖς τῆς νήσου Ἄνδρου Ἀγίῳ Νικολάῳ καὶ Παναχαράντῳ καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου Κορθίου, σ. 4, ἐνθα ἐσφαλμένως ἐν ἐπιστολῇ Ἰω. Τέντε ἀναγράφεται τὸ ὄνομα τοῦ Μελιτηνῆς Ἰωάσαφ ἀντὶ τοῦ ὁρθοῦ Ἰωσήφ.—Ἐδοταθίου Ἀθανασιάδου, Προσλαλιὰ γενομένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐν Ἐφιουπόλει Συλλόγου τῶν Ἀνδρῶν τῇ 14 Σεπτεμβρίου 1884, σ. 9, ἐνθα ἐξ ἀσυγγνώστου ἀνεπιστάσιας ὁ Μελιτηνῆς ἀναφέρεται ὡς ὀνομαζόμενος Μελέτιος ἀντὶ τοῦ πραγματικοῦ Ἰωσήφ.

Περὶ τῆς δράσεώς του ὡς μητροπολίτου Μεσημβρίας οὐδεμίαν εἶδῃσιν ἔχομεν. Ὅτι μόνον γινώσκουμεν περὶ αὐτοῦ εἶναι ὅτι ἦτο μέλος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, ἀπὸ τοῦ 1818 μεμνημένος, καὶ ὅτι ἀπέθανε κατὰ Μάϊον τοῦ 1821. Ἐκ τοῦ χρόνου δὲ τοῦ θανάτου του, συμπίπτοντος πρὸς τὰ δραματικά συμβάντα τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἐξεφράζομεν ἄλλοτε τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι ὁ Ἰωσήφ Λεφάκης εἶνε λίαν ἐνδεχόμενον νὰ ὑπῆρξεν ἐκ τῆς ἀγίας χορείας τῶν ἐθνομαρτύρων τοῦ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἱεροῦ ἀγῶνος, τοὺς ὁποίους ἠγνόησεν ἀτυχῶς ἡ ἱστορία διὰ τὴν ἐκ τῶν ἀνωμάτων καιρῶν ἔλλειψιν εἰδήσεων καὶ οἷτινες δὲν εἶνε οὔτε οἱ ὀλιγαριθμότεροι, οὔτε ἴσως οἱ ὀλιγώτερον συνεργήσαντες, εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν. Καὶ ἡ ὑπόθεσις ἡμῶν αὕτη ἐξηλέγχθη εἰς τῶν ὑστέρων ὄχι ἀβάσιμος, διότι ἐκ νεωτέρων ἡμῶν ἐρευνῶν ἠρύσθημεν τὴν ἀναμφήριστον πληροφορίαν, ὅτι ὁ εὐπαιίδευτος τῆς Μεσημβρίας μητροπολίτης, μεταφρομένος ὑπὸ στρατιωτικὴν συνοδείαν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀποπειραθεὶς νὰ δραπετεύσῃ ἀπὸ τοῦ χαλίου, ἐν ᾧ εἶχον διανυκτερεύσει, ἐπυροβολήθη καὶ εἶτα ἐκρεμάσθη διὰ βρόχου ἀπὸ τινος κατὰ τὴν ὁδὸν δένδρου.

Ἐν Ἀνδρῶν, Μαΐου φθίνοντος 1931.

Δημήτριος Π. Πασχάλης.

Γοναράδων συνθήκη 13.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ